

VLADA CRNE GORE
SAVJET ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Z A P I S N I K
sa V sjednice Savjeta za zaštitu od diskriminacije

Podgorica, 08. novembar 2013. godine

Dana 8. novembra 2013. godine, sa početkom u 14:00 časova, održana je V sjednica Savjeta za zaštitu od diskriminacije kojom je predsjedavao predsjednik Vlade Crne Gore i predsjednik Savjeta **Milo Đukanović**.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi i članice: ministar za ljudska i manjinska prava **Suad Numanović**, ministar rada i socijalnog staranja **Predrag Bošković**, ministar prosvjete **Slavoljub Stijepović**, ministar zdravlja **Miodrag Radunović**, savjetnik predsjednika Vlade i sekretar Savjeta **Jovan Kojičić**, generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović**, izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije **Biljana Alković** i predstavnica Saveza sindikata Crne Gore **Slavica Jauković**.

Iz opravdanih razloga, sjednici nisu prisustvovali: potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar pravde **Duško Marković** i izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborka Uljarević**.

Umjesto članice Savjeta **Daliborke Uljarević**, ispred Centra za građansko obrazovanje, bez prava učešća, prisustvovala je **Tamara Milaš**.

Umjesto člana Savjeta **Zdravka Cimbalevića**, sjednici Savjeta, bez prava učešća, prisustvovao je **Stevan Milivojević**, izvršni direktor LGBT Forum Progres.

Za potrebe razmatranja pojedinih tačaka dnevnog reda sjednici Savjeta su prisustvovali i: pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava **Sabahudin Delić**, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava **Blanka Radošević Marović**, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava **Irena Bošković** i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore **Šučko Baković** kojeg je mijenjala zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore **Marijana Laković**.

* * * *

Shodno usvojenom Programu rada Savjeta za 2013. godinu, V sjednica Savjeta bila je posvećena razmatranju sledećih tačaka dnevnog reda:

TAČKA 1: Usvajanje Zapisnika sa četvrte sjednice Savjeta od 24. juna 2013. godine;

TAČKA 2: Predlog akta povodom Poslovnika o radu Savjeta;

TAČKA 3: Zapošljavanje romske i egipćanske populacije: izazovi i problemi,
- Uključivanje Savjeta u crnogorsko predsjedavanje dekadom Roma;

TAČKA 4: Zabrana diskriminacije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori: stanje i izazovi;

TAČKA 5: Nasilje nad ženama i pristup pravosuđu;

TAČKA 6: Informacija Ministarstva za ljudska i manjinska prava o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije;

TAČKA 7: Ostalo.

* * * *

Sjednicu je otvorio predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** s predlogom da se pristupi utvrđivanju Dnevnog reda V sjednice Savjeta.

Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović** je pozvao sekretara Savjeta **Jovana Kojičića** da Savjet upozna sa inicijativama koje su pristigle. **Takođe**, podsjetio je na inicijativu izvršne direktorke Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborke Uljarević** da se u postojeći Dnevni red uvrsti još jedna tačka: *Diskriminacija nedjeljnika Monitor od strane dijela državnih institucija*.

Dok je ministar rada i socijalnog staranja **Predrag Bošković** podržao predlog da se predložena tačka uvrsti u Dnevni red sjednice, predsjednik Savjeta je ocijenio da je nesvršishodno da se Savjet u svom radu bavi pojedinačnim predstavkama koje mogu biti razmatrane u drugačijim okvirima. Ocijenio da se rad Savjeta mora zaštititi od izlaženja iz okvira utvrđenog programa rada, a koja idu na štetu racionalnosti i efikasnosti samog Savjeta,

Predsjednik Savjeta je pozvao na izjašnjavanje u vezi podnijete inicijative izvršne direktorke Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborke Uljarević**. Tri člana Savjeta (*ministar rada i socijalnog staranja* **Predrag Bošković**, *izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO)* **Daliborka Uljarević** i

generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović**) bila su ZA, dok je šest članova (*predsjednik Vlade Crne Gore i predsjednik Savjeta* **Milo Đukanović**, *savjetnik predsjednika Vlade i sekretar Savjeta* **Jovan Kojičić**, *ministar za ljudska i manjinska prava* **Suad Numanović**, *ministar zdravlja* **Miodrag Radunović**, *predstavnik Saveza sindikata Crne Gore* **Slavica Jauković** i *izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije* **Biljana Alković**) bilo PROTIV usvajanja inicijative.

KONSTATOVANO je da inicijativa izvršne direktorke Centra za građansko obrazovanje (CGO) Daliborke Uljarević nije usvojena i da je utvrđen Dnevni red V sjednice Savjeta.

Nakon utvrđivanja Dnevnog reda, pristupilo se verifikaciji Zapisnika sa IV (tematske) sjednice Savjeta. Nakon informacije da je članica Savjeta gđa **Daliborka Uljarević** neposredno pred sjednicu Savjeta dostavila revidirani Zapisnik, te da ostali članovi i članice Savjeta nisu bili u mogućnosti da se sa istim upoznaju, nakon konsultacija, predsjednik Savjeta je

KONSTATOVAO da se odlaže usvajanje Zapisnika kako bi se dala prilika da se iznijete primjedbe adekvatno razmotre od strane svih članova i članica, a prije usvajanja na narednoj sjednici Savjeta.

Takođe, ocijenjeno da je potrebno vratiti se metodologiji izrade zapisnika koji će sadržati osnovne i ključne informacije sa zaključcima, a kako bi se izbjegla zamka da se vodi polemika o tome šta svako pojedinačno cijeni i selektuje kao značajno da se nađe u zapisniku.

U okviru tačke 2 Dnevnog reda koja se odnosila na usvajanje Odluke o prestanku važenja Poslovnika o radu Savjeta za zaštitu od diskriminacije, predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** je informisao da je utvrđeno da Poslovnik o radu Savjeta nije u skladu sa Poslovníkom Vlade Crne Gore koja je i osnovala Savjet, te predložio da se Poslovnik Savjeta stavi van snage i pristupi shodnoj primjeni odredbi Poslovnika Vlade. Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović** ukazao je da pojedini elementi u vezi rada Savjeta nisu definisani Poslovníkom Vlade (*kojom dinamikom će se Savjet sastajati, da li će Savjet imati portal za postavljanje materijala i sl.*) S tim u vezi, predložio da se kroz izmjene i dopune Odluke o obrazovanju Savjeta za zaštitu od diskriminacije definišu sva pitanja koja nisu decidno obuhvaćena Poslovníkom Vlade.

Ministar za ljudska i manjinska prava **Suad Numanović** predložio je da se razmotri i pitanje ko će u radu Savjeta pružati administrativnu i tehničku podršku, te da i to treba definisati pri izmjeni Odluke o obrazovanju Savjeta.

Predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** informisao je članove i članice Savjeta da Generalni sekretarijat sprovodi aktivnosti na uniformisanju rada Vlade i tijela koja Vlada formira kako bi se na sva vladina tijela primjenjivao Poslovnik Vlade.

Na predlog generalnog direktora Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milana Šaranovića**, radni zaključak je stavljen na glasanje. Osam prisutnih članova i članica je bilo ZA (*predsjednik Vlade Crne Gore i predsjednik Savjeta* **Milo Đukanović**, *ministar za ljudska i manjinska prava* **Suad Numanović**, *ministar rada i socijalnog staranja* **Predrag Bošković**, *ministar prosvjete* **Slavoljub Stijepović**, *ministar zdravlja* **Miodrag Radunović**, *savjetnik predsjednika Vlade i sekretar Savjeta* **Jovan Kojičić**, *izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije* **Biljana Alković** i *predstavnik Saveza sindikata Crne Gore* **Slavica Jauković**), jedan član je bio UZDRŽAN (*generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA* **Milan Šaranović**), a nije bilo onih koji su PROTIV.

KONSTATOVANO je da je Savjet donio Odluku o prestanku važenja Poslovnika o radu Savjeta i da je usvojen radni zaključak da će sekretar Savjeta omogućiti neposrednu komunikaciju predstavnika nevladinih organizacija i Generalnog sekretarijata Vlade kako bi se otklonile sve nedoumice u vezi sa primjenom Poslovnika. Nakon sastanka sa predstavnicima nevladinih organizacija, a na temelju izvedenih zaključaka, sekretar Savjeta Jovan Kojičić i ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović iniciraju na nekoj od sledećih sjednica Vlade donošenje Oduke o izmjenama i dopunama Odluke o obrazovanju Savjeta kako bi se definisala materija koja reguliše rad Savjeta.

Predsjednik Savjeta pozvao je pomoćnika ministra za ljudska prava i manjine **Sabahudina Delića** da predstavi aktivnosti resornog ministarstva u vezi sa tačkom 3: Zapošljavanje romske i egipćanske populacije: izazovi i problemi, Uključivanje Savjeta u crnogorsko predsjedavanje dekadom Roma.

Gdin Delić se ukratko osvrnuo na aktivnosti Ministarstva u predmetnoj oblasti, te istakao da se tema zapošljavanja i unaprjeđenja socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori nalazi na centralnom mjestu svih strateških dokumenata i aktivnosti resornih odjeljenja. Informisao je da su Strategijom za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016, koja je nastala kao rezultat širokih konsultacija sa svim zainteresovanim stranama, kao i pratećim akcionim planovima, definisane mjere i indikatori uspjeha što predstavlja dobar okvir za mjerenje postignutih rezultata. Istovremeno, upoznao je članove i članice Savjeta za stopom nezaposlenosti i statističkim podacima koji govore u prilog teškom položaju Romske i Egipćanske populacije, uz ocjenu da se ovom pitanju daje prioritet i kroz definisane strateške ciljeve crnogorskog predsjedavanja Dekadom uključenja Roma.

Izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije **Biljana Alković** se saglasila da je pitanje zapošljavanja romske i egipćanske populacije veoma bitno, te predložila nekoliko stavki koje bi Savjet trebao da razmotri:

1. Davanje preporuke Savjeta da se usvoje dva nova standarda zanimanja - organizator rada socijalne inkluzije i saradnik socijalne inkluzije, što je inače i prepoznato u Strategiji poboljšanja položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016.
2. Legalizacija prikupljanja sekundarnih sirovina što je još jedan način za podsticaj zapošljavanja, pored povećanja iznosa poreskih olakšica i subvencija.
3. Uvođenje određenih kvota pri zapošljavanju.
4. Formiranje posebne Radne grupe koja će pratiti problematiku diskriminacije na tržištu rada kada je riječ o Romima i Egipćanima s obavezom da za period od godinu dana pripremi i publikuje prvi nacionalni sveobuhvatni tematski izvještaj uz podršku resora rada i ljudskih prava.
5. Nalaženja modela zapošljavanja preostalih 13 pripadnika romske i egipćanske populacije koja su završila srednju školu i položili Državni ispit za rad u državnim organima.
6. Realizacije edukacija romske i egipćanske populacije o osnovama diskriminacije.

Ministar prosvjete **Slavoljub Stijepović** istakao da treba provjeriti da li u smislu usvajanja dva nova standarda zanimanja postoje neka zakonska ograničenja, te ukoliko ne postoje, da ne vidi razlog da se ne uđe u proceduru iniciranja takve aktivnosti od strane Centra za stručno obrazovanje prema Savjetu za obrazovanje.

Savjetnik predsjednika Vlade, sekretar i član Savjeta **Jovan Kojičić** ocijenio je inicijativu standardizacije dva nova zanimanja korisnom, te da prije davanja preporuke od strane Savjeta treba provjeriti da li postoje neke osnovane prepreke, kao i da li je moguće u narednom periodu kroz komunikaciju Centra, Savjeta za visoko obrazovanje, Ministarstva prosvjete i Instituta socijalne inkluzije da se reguliše ovo pitanje. Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović** i izvršni direktor LGBT Foruma Progres **Stevan Milivojević**, podržali su inicijativu o standardizaciji dva nova zanimanja. **Gdin Milivojević** je predložio da se obrati pažnja i na problem prosjačenja, te da bi bilo korisno da se formira Radna grupa na čelu sa **gđom Biljanom Alković** koja bi pratila aktivnosti u vezi sa ovom problematikom.

Ministar rada i socijalnog staranja **Predrag Bošković** upoznao Savjet da resorno ministarstvo i MONSTAT već idu u pravcu razmatranja mogućnosti legalizacije sakupljanja sekundarnih sirovina kao načina širenja mreže raspoloživih zanimanja.

Pomoćnik ministra za ljudska prava i manjine **Sabahudin Delić** istakao da je pitanje romske isključenosti višeslojno, i da obuhvata brojne sfere života, od pravnog statusa, obrazovanja, zdravstva pa do

zapošljavanja. Ocijenio da je urađeno dosta na planu povećanja prisutnosti djece u osnovnom obrazovanju, kao i da je broj srednješkolaca i onih koji studiraju znatno povećan u odnosu na prethodni period. U vezi sa standardizacijom dva nova zanimanja, upoznao je Savjet da je MLJMP dalo ranije preporuku, a da je Centar za stručno obrazovanje već pripremila programe, te da sada ostaje da se samo provjeri gdje je nastao zastoј.

Predsjednik Vlade i predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** kazao je da je problemu potrebno pristupiti iz različitih uglova, a da će se najviše postignuti ako se svemu pristupi objektivno. U vezi sa pitanjem položaja romske i egipćanske populacije, istakao je da postoje tri ravni problema: **1)** kulturno nasleđe na globalnoj sceni (*što se pokušava prevazići kroz inicijativu Dekade uključivanja Roma*), **2)** sezonska kriza koja pogađa sve, ali ne ravnomjerno (*gdje se institucije sa senzibilitetom odnose prema siromašnim, ugroženim kategorijama društva*) i **3)** zazor/predrasude prema Romima i Egipćanima kada je riječ o zapošljavanju (*gdje treba pristupati sistemski i koristiti afirmativnu akciju*).

Predsjednik Savjeta je takođe ocijenio da ne treba uvijek razmišljati o formiranju radnih grupa, jer se može tako izgubiti na akciji, a pri tom postoje adekvatne institucije koje imaju mandat da postupaju po navedenim inicijativama (*resorna ministarstva, Savjet za visoko obrazovanje, Savjet za zaštitu od diskriminacije, nevladine organizacije*).

KONSTATOVANO je da se Savjet upoznao sa aktivnostima koje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava realizuje na planu prevazilaženja prepreka u oblasti zapošljavanja romske i egipćanske populacije.

Savjet potvrđuje posvećenost politici kontinuiranog unaprjeđivanja položaja i prava Roma i Egipćana i izražava uvjerenje da će primjena Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 i realizacija aktivnosti predviđenih pratećim Akcionim planovima značajno doprinijeti poboljšanju ukupnog položaja pripadnika romske i egipćanske populacije u crnogorskom društvu.

Pozvano je resorno Ministarstvo da nastavi sa radom na implementaciji projektnih aktivnosti, i da u tom cilju ojača saradnju sa civilnim društvom kao partnerima.

Savjet poziva resorno Ministarstvo da sa članovima Savjeta u neposrednoj komunikaciji u narednom periodu definišu model uključivanja u projektne aktivnosti Dekade Roma.

Ministar rada i socijalnog staranja **Predrag Bošković** je ukratko upoznao članove i članice Savjeta sa stanjem i izazovima u oblasti zabrane diskriminacije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori (*tačka 4 dnevnog reda*).

Ocijenio je da se uz izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore krenulo u pravcu dodatnog jačanja zakonskog okvira za unapređenje položaja lica s invaliditetom, te da je planirano da se Programom rada Vlade za 2014. godinu predvide i izmjene i dopune i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Naglasio je da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja formiralo Radnu grupu za izradu Inicijalnog izvještaja o primjeni UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom u Crnoj Gori. Radna grupa, sastavljena od velikog broja nadležnih ministarstava i državnih organa, završila je Nacrt Inicijalnog izvještaja koji je dobio pozitivne kritike Ombudsmana, UNDP-ija i UNICEF-a. Najavljene su konsultacije sa NVO sektorom, koji se bavi pravima lica sa invaliditetom do konačnog usvajanja dokumenta, takođe i izrada Izvještaja o primjeni Akcionog plana Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2013. godinu, kao i Akcionog plana za 2014. i 2015. godinu, koje će takođe raditi radna grupa sastavljena od predstavnika relevantnih ministarstava, državnih organa ali i NVO sektora.

Ministar **Bošković** ponovio da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja 14. oktobra 2013. godine, obnovilo Javni poziv nevladinim organizacijama za predlaganje pet kandidata za članove Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom, te da je veoma bitno ohrabriti sve zainteresovane nevladine organizacije da se

blagovremeno prijave. Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović** ispoljio nezadovoljstvo što na sjednicu Savjeta nisu pozvani i predstavnici nevladinih organizacija koji se takođe bave ovom tematikom, kako je to tražio inicijativom koju je potpisala i izvršna direktora Centra za građansko obrazovanje **Daliborka Uljarević**. Istakao je da je trebalo pozvati predstavnika skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode, ali da je dobro što je ispoštovan predlog, iznešen na samoj sjednici, da se pozove gđa Marijana Laković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, čije prisustvo je bilo planirano za tačku br.6. Ocijenio je da ga raduje nastavak saradnje sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, ali da ga iskustvo navodi na oprez (*u kontekstu ukidanja Savjeta za brigu o licima s invaliditetom, što prema mišljenju generalnog direktora Centra za antidiskriminaciju EKVISTA Milana Šaranovića nije u skladu sa Konvencijom o pravima lica sa invaliditetom tj. načelom uključenosti lica sa invaliditetom u sve procese u kojima se odlučuje o njihovim pravima i obavezama*). Postavio je nekoliko pitanja ministru Boškoviću u svjetlu prepoznatih prepreka i planiranih aktivnosti za njihovo prevazilaženje.

Savjetnik predsjednika Vlade, sekretar i član Savjeta **Jovan Kojičić** ocijenio da se ne može tvrditi da je Savjet za brigu o licima s invaliditetom ukinut u suprotnosti sa Konvencijom UN-a budući da se u tom dokumentu traži da postoje mehanizmi za zaštitu i brigu o licima s invaliditetom na svim nivoima, što je ispoštovano (*na nacionalnom nivou postoji Savjet za zaštitu od diskriminacije, na ministarskom nivou Savjet za brigu o licima s invaliditetom, zatim odgovarajući resori i odjeljenja, kao i mreža nevladinih organizacija*). Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA **Milan Šaranović** istakao je da nekonsultovanje lica s invaliditetom prije donošenja odluka koje se tiču njih, predstavlja kršenje njihovih prava. Takođe, podsjetio je na obavezu koja je trebala da bude ispunjena do 15. avgusta ove godine, a tiče se pristupačnosti javnih ustanova licima s invaliditetom, kao i da lica s invaliditetom predstavljaju jednu od najdiskriminisanijih grupa u crnogorskom društvu, gdje zbog nepostojanja precizne statistike nije moguće doći do pouzdanih podataka o njihovoj socio-ekonomskoj situaciji.

Gdin Šaranović je iznio znatno drugačiju ocjenu stanja od gđina Boškovića i ukazao na brojne probleme u praksi, kao i na pozadinu tih problema, a na kraju je predložio da zaključak Savjeta u vezi sa ovom tačkom dnevnog reda bude:

Razmatrajući Zabranu diskriminacije lica sa invaliditetom Savjet za zaštitu od diskriminacije je zaključio da je stanje u ovoj oblasti daleko od zadovoljavajućeg.

Zakonodavni okvir se unapređuje izmjenama prije svega Zakona o zabrani diskriminacije, ali i Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda koje je predložila Vlada, i koje su trenutno u skupštinskoj proceduri. Međutim, u praksi, osobe s invaliditetom u Crnoj Gori svakodnevno su diskriminisane. Diskriminacija je uočena u svima oblastima života, kao što su obrazovanje, mobilnost, profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje, sport, kultura, zdravstvena zaštita i sl.

Najočiglednija manifestacija diskriminacije je visok stepen nepristupačnosti u najširem smislu, a posebno arhitektonske nepristupačnosti objekata u javnoj upotrebi. U tom smislu, Vlada će preduzeti odgovarajuće korake da se eliminišu problemi lica sa invaliditetom u svakodnevnom životu.

Savjet poziva i sve državne organe da uključe lica sa invaliditetom u sve procese kojima se odlučuje o njihovim pravima i obavezama, kako bi se u potpunosti ispoštovala prava ovih lica, ali i obaveze Crne Gore preuzete ratifikacijom UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom.

Zamjenica zaštitnika ljudskih prava i sloboda **Marijana Laković** dala je viđenje o ovoj temi sa aspekta Institucije koju predstavlja i naglasila da je urađeno mnogo u ovoj oblasti, ali da je potrebno uložiti još napora kako bi se ostvarivanje prava osoba s invaliditetom unaprijedilo.

Ministri **Stijepović, Numanović i Radunović** se nisu saglasili sa ocjenom koju je iznio gđin Šaranović, napomenuvši da su u kreiranju zadovoljavajućeg zakonodavnog okvira u ovoj oblasti bili uključeni svi zainteresovani akteri, te da se kroz zakonodavni dio i postupanje institucija dosta uradilo u odnosu na prethodni period. Ministar **Radunović** istakao da svi novi i adaptirani objekti imaju obezbjeđen prilaz za

lica s invaliditetom, a one zdravstvene i obrazovne ustanove koje to još uvijek nemaju, Vlada će obezbjediti sredstva.

Ministar Stijepović je podsjetio da je kampanja "Govorimo o mogućnostima" (*It's About Ability*) već dala vidljive rezultate i dobila pozitivne ocjene i od strane međunarodnih partnera kao model uspješne kampanje (*rezultati kampanje su prezentovani na specijalnim sastancima UNICEF u Njujorku*). Crna Gora je prepoznata kao uspješan primjer reforme sistema obrazovanja - razvijanja inkluzivnog sistema i uključivanja djece sa smetnjama u razvoju u redovni vaspitno-obrazovni sistem. Kampanja "Govorimo o mogućnostima" zbog svojih velikih rezultata prema istom modelu počela je da se primjenjuje i u drugim zemljama regiona Centralne i Istočne Evrope i ZND.

Gospodin Šaranović je istakao da će onoga dana kada resorni ministri saopšte da su svi objekti u njihovoj nadležnosti pristupačni moći da se kaže da diskriminacija osoba s invaliditetom ne postoji u Crnoj Gori. U odgovoru na obraćanje ministra Radunovića, gđin Šaranović se pozvao na Zakon o zdravstvenoj zaštiti, odnosno podsjetio na odredbu da se u odbor direktora zdravstvenih ustanova mogu imenovati i predstavnici NVO čiji je osnovni cilj zaštita osoba s invaliditetom.

Ministar Bošković predložio je drugačiji zaključak Savjeta u vezi sa tačkom 4.

Predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** pročitao još jednom predlog zaključka gđina Šaranovića i stavio isti na glasanje. Gđin **Šaranović** i izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije **Biljana Alković** su glasali ZA, a 7 ostalih članova i članica Savjeta PROTIV (*predsjednik Vlade Crne Gore i predsjednik Savjeta Milo Đukanović, ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović, ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković, ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, ministar zdravlja Miodrag Radunović, savjetnik predsjednika Vlade i sekretar Savjeta Jovan Kojičić i predstavnica Saveza sindikata Crne Gore Slavica Jauković*). ZA predlog ministra Boškovića glasalo je 7 članova i članica (*predsjednik Vlade Crne Gore i predsjednik Savjeta Milo Đukanović, ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović, ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković, ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, ministar zdravlja Miodrag Radunović, savjetnik predsjednika Vlade i sekretar Savjeta Jovan Kojičić i predstavnica Saveza sindikata Crne Gore Slavica Jauković*), dok je 2 bilo PROTIV (*generalni direktor Centra za antidiskriminaciju EKVISTA Milan Šaranović i izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije Biljana Alković*).

KONSTATOVANO je da se Savjet upoznao sa stanjem i izazovima sa kojima se suočavaju osobe s invaliditetom u Crnoj Gori.

Potvrđena je opredijeljenost da se kroz partnerski odnos svih zainteresovanih strana nastavi sa radom na planu implementacije zakonskih odredbi sa ciljem zabrane diskriminacije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori.

Savjet poziva nevladine organizacije da se jave na obnovljeni Javni poziv za predlaganje pet kandidata za članove Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom, kao modela da se uz konstruktivan pristup kreira povoljan okvir za zajedničko djelovanje svih institucija i organizacija koje dijele zajednički cilj: unapređenje položaja i poštovanja prava osoba s invaliditetom u Crnoj Gori.

Savjet je takođe pozvao Vladu i sve državne organe da uključe lica sa invaliditetom u sve procese u kojima se odlučuje o njihovim pravima i obavezama.

Za tačku 5: Nasilje nad ženama i pristup pravosuđu, uvodno izlaganje je imala gđa **Irena Bošković**, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i tom prilikom ukazala da je u ovoj oblasti učinjen značajan napredak u proteklih nekoliko godina naročito na zakonodavnom planu i planu podizanja svijesti javnosti o problemu nasilja nad ženama. U tom smislu, podsjetila da je usvojen Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (2010), Strategija zaštite od nasilja u porodici (2011) i potpisan Protokol o postupanju u slučajevima nasilja u porodici između svih relevantnih institucija (2011).

Ocijenjeno je da podaci o prijavljenim slučajevima nasilja ukazuju da su žene dominantno žrtve dok su nasilnici muškarci, te da je broj prijavljenih krivičnih djela smanjen dok je povećan porast prekršajnih prijava što je i bila intencija Zakona o zaštiti od nasilja u porodici - da se ovi slučajevi brzo i efikasno procesuiraju kroz prekršajni postupak. Istaknuto da su problemi koji se javljaju u praksi: nedovoljna informisanost društvene sredine, pa i samih stručnjaka o raširenosti ove pojave, nedostatak specifičnih znanja i vještina, kao i nedostatak intenzivne saradnje između nadležnih institucija, te da Vlada planira da u narednom periodu intenzivira napore na ovom polju kroz praćenje primjene zakonodavstva i kroz edukativne aktivnosti i aktivnosti podizanja svijesti javnosti. Gđa **Bošković** je na kraju ukazala i na potrebu izgradnje skloništa za žene i djecu žrtve nasilja koje bi se finansiralo iz državnog budžeta, u saradnji sa lokalnim samoupravama.

Ministar za ljudska i manjinska prava **Suad Numanović** je informisao Savjet da je u saradnji sa lokalnim samoupravama do sada otvoreno 3 skloništa + jedno u Bijelom Polju, te da se intenzivno radi na planu razmatranja mogućnosti da se Budžetom za 2014. godinu predvide izdvajanja za finansiranje skloništa, uz podršku Glavnog grada. Članovi Savjeta su ocijenili da su potrebne aktivnosti i na planu ekonomskog snaženja žena kao preduslova samostalnosti, kao i na planu povećanja participacije u politici.

Izvršna direktorka Instituta socijalne inkluzije **Biljana Alković** sugerisala da se posebna pažnja kada je riječ o ovom pitanju posveti primjerima višestruke diskriminacije (žena-Romkinja/Egipćanka: žena-osoba sa invaliditetom i žena koja je osoba sa invaliditetom, a i Romkinja/Egipćanka).

Generalni direktor Centra za antidiskriminaciju „EKVISTA“ **Milan Šaranović** je u potpunosti podržao izlaganje gđice Alković i dopunio ga u odnosu na žene s invaliditetom.

Pohvaljene su dosadašnje aktivnosti Vlade Crne Gore i nadležnih državnih organa u pogledu suzbijanja nasilja nad ženama i njihov pristup pravosuđu.

Savjet je **KONSTATOVAO** da raspoloživi podaci ukazuju na činjenicu da problem nasilja nad ženama postaje sve vidljiviji, a broj obraćanja žrtava nasilja iz godine u godinu veći. Problemi koji se javljaju u praksi ukazuju da je potrebno podići nivo saradnje između nadležnih institucija i kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta u pogledu specifičnih znanja i vještina. Savjet konstatuje da treba pojačati informisanost društvene sredine i svih aktera u cilju suzbijanja nasilja nad ženama, te zajednički raditi na postizanju društvenog konsenzusa, a u cilju prevazilaženja prepreka i traženja najboljih, najefikasnijih rješenja. S tim u vezi, Savjet je zaključio da se u prvom kvartalu 2014. g. pripremi/organizuje posebna tematska sjednica Savjeta sa predmetnom tačkom dnevnog reda sa ciljem izdavanja odgovarajuće Preporuke nadležnim državnim institucijama kako bi se buduće aktivnosti u ovoj oblasti podigle na odgovarajući nivo pažnje svih nadležnih organa.

Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava **Blanka Radošević Marović** ukratko je informisala članove i članice Savjeta o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije.

Kako je istaknuto, predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije nalazi se u skupštinskoj proceduri donošenja, dok je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda upućen na mišljenje ekspertskim tijelima Savjeta Evrope.

Gđa Radošević Marović je ocijenila da je Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije *izmijenjen koncept direktne, odnosno, neposredne diskriminacije i u potpunosti usklađen sa evropskim zakonodavstvom, te da Zakon sadrži nove posebne oblike diskriminacije: "uznemiravanje", "seksualno uznemiravanje" i "rasna diskriminacija"*. Takođe, ukazala da je diskriminacija lica sa invaliditetom takođe, sastavni dio ovog zakona, s tim što se vodilo računa da ne dođe do poklapanja normi sa posebnim Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. *Definisani su pojmovi: "rodni identitet" i "seksualna orijentacija" kako ne bi došlo do nedoumica prilikom primjene Zakona, u praksi, kao i precizirane nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kao institucionalnog mehanizma za*

primjenu ovog Zakona. Naglašeno da postoji inicijativa za uvođenje govora mržnje u Zakon o zabrani diskriminacije.

U dijelu izmjena i dopuna Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda informisala da su izvršene sljedeće izmjene i dopune, i to: bliže je regulisan postupak imenovanja Zaštitnika/ce, odnosno proširen je stavovima koji obezbeđuju transparentniji postupak izbora kandidata za Zaštitnika/cu od strane Predsjednika države; proširena su ovlašćenja u vršenju poslova zaštite od torture; precizno su utvrđeni poslovi prevencije torture; postignuta „finansijska samostalnost,, institucije Zaštitnika/ce; značajno je unaprijeđen položaj zaposlenih u ovoj instituciji; predviđeno je da Zaštitnik/ca samostalno odlučuje o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Službi Zaštitnika/ce itd.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore **Marijana Laković** u odnosu na Zakon o zaštiti od diskriminacije ocijenila je da je odličan, te da samo treba ići u pravcu njegove dosledne implementacije. Kada je riječ o Zakonu o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda ocijenila je da postoji prostor za unaprijeđenje u nizu odredbi, prije svega onih koji se tiču jasnom definicijom NVO-a (član 1, stav 2), kvalifikacija (član 2), službene legitimacije (član 5), značaja razlikovanja prevencije od zaštite (član 8), samostalnosti (član 9), procedura koja svode instituciju Zaštitnika na inspekcijski organ (član 13), kao i pitanja funkcionalnog imuniteta i sl.

Predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** istakao je da s obzirom da postoje primjedbe na Zakon o Zaštitniku/cu ljudskih prava i sloboda, da treba u okviru RG razmotriti modalitete prevazilaženja spornih odredbi, kako bi se put Skupštine išlo sa najboljim rješenjem.

Savjet je **KONSTATOVAO** da se upoznao sa informacijom Ministarstva za ljudska i manjinska prava povodom predmetnih Zakona. Prihvaćena je inicijativa da institut govora mržnje treba da bude sastavni dio antidiskriminatornog zakona, uz očekivanje da će nadležni državni organi takvu inicijativu razmotriti u skupštinskoj proceduri.

Izvršni direktor LGBT Foruma Progres **Stevan Milivojević** postavio je pitanje formiranja posebnog tijela Savjeta koji će se baviti evaluacijom i monitoringom LGBT Strategije i Akcionog plana.

Predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** ocijenio je da je potrebno pristupiti formiranju tijela, te da se do sledeće sjednice Savjeta treba pripremiti, kroz konsultacije, predlog strukture pomenutog tijela, a radi razmatranja od strane članova i članica Savjeta.

Na kraju, gospodin **Milan Šaranović** još jednom podsjetio na potrebu obezbjeđivanja tumačenja Poslovnika Vlade Crne Gore kroz neposrednu komunikaciju sa nadležnima, a kako bi se riješile nedoumice u pogledu tumačenja pojedinih odredbi u odnosu na njihovu primjenjivost na rad Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Predsjednik Savjeta **Milo Đukanović** se saglasio, uz ocjenu da u tom kontekstu treba pristupiti realizaciji radnog zaključka definisanog u okviru tačke 2 dnevnog reda.

Sjednica Savjeta je zaključena oko 17:50 časova.

SEKRETAR SAVJETA
Jovan KOJIČIĆ

PREDSJEDNIK SAVJETA
Milo ĐUKANOVIĆ